

4. Позитивна динаміка розвитку спостережливості у студентів контрольної групи підтвердила тезу про необхідність цілеспрямованого психологічного супроводу для оптимізації розвитку цієї якості у проєкті фахової підготовки.

Перспективи подальших пошуків вбачаємо у поглибленому вивченні психологічних особливостей розвитку спостережливості вихователів дошкільних навчальних закладів у процесі професійної діяльності

Література

1. *Психологія праці та професійної підготовки особистості* : [навч. посіб.] / Г. О. Балл [та ін.] ; [ред. П. С. Перепелиця, В. В. Рибалка] ; АПН України, Ін-т педагогіки і психології професійної освіти. – Хмельницький : Універ, 2001. – 330 с.
2. *Цибуляк Н.* Психологічні особливості прояву спостережливості майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів / Н. Цибуляк // Педагогіка і психологія професійної освіти : [наук.-метод. журнал] / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України та ін. ; [голов. ред. Н. Г. Ничкало]. – 2013. – № 4. – С. 194–202.

Відомості про автора:

Цибуляк Наталія Юріївна – кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри прикладної психології та логопедії Бердянського державного педагогічного університету.

Статтю подано до друку 25.03.2015.

УДК 159.922.76-056.49:159.964.21

© О. М. Чайковська, 2015 р.

О. М. Чайковська (м. Кам'янець-Подільський)

ОСОБЛИВОСТІ КОНФЛІКТНОСТІ ЗА ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВИМ КОМПОНЕНТОМ У МОЛОДШИХ ПІДЛІТКІВ, СХИЛЬНИХ ДО ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ

У статті розглянуто особливості конфліктності за емоційно-вольовим компонентом у підлітків, схильних до девіантної поведінки, адже все більше зростає науковий інтерес до проблеми девіантних проявів серед неповнолітніх та їх профілактики. Емпіричним шляхом встановлено, що існують статистично підтвержені відмінності в рівнях конфліктності за емоційно-вольовим компонентом серед трьох підгруп підлітків, а саме з високим, середнім і низьким рівнями схильності до девіантної поведінки. Конфліктність підлітків за емоційно-вольовим компонентом зростає зі зростанням їхньої схильності до девіантної поведінки. Корекція конфліктності у підлітків, схильних до девіантної поведінки передбачає зниження рівня імпульсивності, поліпшення самоконтролю в спілкуванні, збільшення емоційної стабільності, нормалізація тривожності в бік більш небайдужого і сенситивного ставлення до навколишніх подій.

Ключові слова: конфліктність, девіантна поведінка, корекція, емоційність-вольовий компонент, розвиток особистості.

В статье рассмотрены особенности конфликтности по эмоционально-волевому компоненту у подростков, склонных к девиантному поведению, ведь все больше растет научный интерес к проблеме девиантных проявлений среди несовершеннолетних и их профилактики. Эмпирическим путем установлено, что существуют статистически подтвержденные различия в уровнях конфликтности по эмоционально-волевому компоненту среди трех подгрупп подростков, а именно с высоким, средним и низким уровнями склонности к девиантному поведению. Конфликтность подростков по эмоционально-волевому

компоненту возрастает с возрастанием их склонности к девиантному поведению. Коррекция конфликтности по эмоционально-волевому компоненту у подростков, склонных к девиантному поведению предполагает снижение уровня импульсивности, улучшение самоконтроля в общении, увеличение эмоциональной стабильности, нормализация тревожности в сторону более небезразличного и сенситивного отношения к окружающим событиям.

Ключевые слова: конфликтность, девиантное поведение, коррекция, эмоционально-волевой компонент, развитие личности.

The article deals with the peculiarities of conflict by emotionally strong-willed component of teenagers prone to deviant behavior, as the scientific interest to the problem of deviant manifestations of juvenile and its prevention is increasingly growing. It is empirically determined that there were statistically confirmed differences in the levels of conflict by emotionally strong-willed component among three subgroups of the researched, namely with high, medium and low levels of susceptibility to deviant behavior. Conflicts of teenagers by emotionally strong-willed component increases with the growth of their susceptibility to deviant behavior. Correction of the teenagers' conflicts by emotionally strong-willed component involves reduction of the level of impulsiveness, improvement of self-control in communication, increase of emotional stability, normalization of anxiety towards more caring and sensitive attitude to the surrounding events.

Keywords: conflict, deviant behavior, correction, emotional and volitional components of personality development.

Постановка проблеми. Кризові процеси, що відбуваються в сучасному суспільстві, негативно впливають на психологію людей, породжують тривожність і напруженість, озлобленість, жорстокість і насильство. Важкий економічний стан країни привів наше суспільство до серйозних труднощів і внутрішніх конфліктів, значного поширення і збільшення різноманіття форм аморальних вчинків, злочинності та інших видів поведінки, що відхиляється від норм суспільного життя.

Відтак, дедалі більше зростає науковий інтерес до проблеми девіантних проявів серед неповнолітніх та їх профілактики. Крім того, з'ясовано, що девіантна поведінка підлітків у багатьох випадках згодом переходить у кримінальні форми поведінки і становить суттєву небезпеку, як для самої особистості неповнолітнього, його подальшого розвитку, так і для всього суспільства.

Проблема девіантності, особливо підліткової, знаходиться сьогодні в центрі уваги соціологів, соціальних психологів, медиків, працівників правоохоронних органів, педагогів. Пояснення причин, умов і факторів, які детермінують це соціальне явище, динаміку девіантної поведінки, розробка ефективних мір соціального контролю (профілактичних, корекційних, реабілітаційних) стали важливим завданням.

У зв'язку з цим на сучасному етапі розвитку українського суспільства пріоритетним є курс на формування підростаючого покоління з активною життєвою позицією, здатного до особистісного самоствердження у соціально прийнятний, толерантний спосіб. Саме тому, у психолого-педагогічній науці особливу актуальність набули експериментальні дослідження, спрямовані на пошук засобів попередження та зменшення проявів конфліктності в учнів підліткового віку, схильних до девіантної поведінки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема конфліктів завжди приваблювала дослідників і розроблялася представниками різних психологічних напрямків як у зарубіжній, так і у вітчизняній психології. Зокрема, у зарубіжній психології вона представлена роботами представників різних підходів: психоаналітичного (З. Фройд, К.-Г. Юнг та А. Адлер); соціотропного (У. Мак-Дауголл, С. Сігеле); етологічного К. Лоренц, Н. Тінберген); теорії групової динаміки (К. Левін, Д. Креч); фрустраційно-агресивного (Д. Доллард, Н. Міллер); поведінкового (А. Басс, А. Бандура); соціометричного (Дж. Морено, Г. Гурвіч); інтеракціоністського (Т. Шибутані, Д. Шпігель). Завдяки цим роботам у психологічній науці було започатковано систематичне вивчення конфлікту як

самостійного соціально-психологічного феномену. У середині ХХ століття перед дослідниками постала проблема не лише розробки теоретичних підходів до різноманітних конфліктів, а і визначення шляхів та способів їх попередження і подолання. Це обумовило появу таких напрямків дослідження як мотиваційний (М. Дойч, С. Шикман), теорії організаційних систем (Р. Блейк, К. Томас) та теорії і практики переговорного процесу (Р. Фішер, Д. Прюїтт).

Натомість у вітчизняній – радянській, а пізніше і українській психології, проблема конфлікту не знайшла свого достатнього відображення, хоча і проводилися окремі дослідження з даної проблеми. Зокрема, вивчалися конфлікти у ділових стосунках, сімейні конфлікти, конфлікти у педагогічному процесі. Серед радянських досліджень з проблематики конфліктів варто відзначити роботи В.С. Агєєва, В.І. Андрєєва, О.Я. Анцупова, В.К. Васильєва, Н.В. Гришиної, Т.В. Драгунової, С.І. Єріної, М.М. Коряк, Н.В. Крогіус, А.Н. Лебедева, М.О. Новікова, В.П. Левкович, О.В. Первишевої, Л.А. Петровської, Т.А. Полозової, В.А. Сміхова, Н.І. Фригіної, О.І. Шипілова. В Україні проблему конфліктів успішно розробляють Н.М. Дорошенко, Т.В. Дуткевич, Г.В. Ложкін, М.І. Пірен, Н.І. Пов'якель, В.М. Радчук та ін.

У віковому аспекті проблему конфліктів вивчали Я.Л. Коломінський, Б.П. Жизневський, М.І. Коцко, В.М. Комісарик, М.І. Тютюнник (конфлікти дітей дошкільного віку), Л.І. Божович, Т.В. Драгунова, В.І. Ілійчук, О.В. Первишева (конфлікти у підлітковому віці).

У наукових працях досліджуються фактори і різні форми асоціальної поведінки школярів (С.А. Белічева, Л.М. Зюбін, А.Е. Лічко, Н.Ю. Максимова та ін.). Особлива увага звертається на підлітковий вік як критичний період в процесі соціалізації особистості (Л.І. Божович, І.С. Кон, Н.І. Пов'якель, Д.І. Фельдштейн та ін.).

Теоретико-методологічний аналіз наукових праць по проблемі конфліктів в підлітковому віці (С.В. Березін, Л.І. Божович, Т.В. Драгунова, А.А. Іванов, В.І. Ілійчук, В.Н. Лозовцева, О. В. Первишева, А.В. Семенов) свідчать, що на сьогоднішній час є достатній об'єм науково-психологічних знань, які дозволяють зробити висновок про те, що підлітки не володіють навиками конструктивної взаємодії, не завжди можуть вирішувати міжособистісні конфлікти, що призводить до домінування деструктивних стратегій поведінки. Проблема формування конфліктологічної компетентності підлітків відображена в працях С.В.Березіна, М.С. Бондаренко, Г.Е.Григор'євої, А.В. Дорохової.

Водночас, проблема психологічних особливостей конфліктності підлітків, схильних до девіантної поведінки, і дотепер залишається поза увагою дослідників.

Метою статті є аналіз особливостей конфліктності за емоційно-вольовим компонентом у підлітків, схильних до девіантної поведінки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Спираючись на представлену в наукових джерелах концепцію структури людської психіки й особистості (Л.С.Виготський, О.М.Леонтьєв, Г.С.Костюк, С.Д.Максименко) ми розробили психологічну модель конфліктності підлітків, схильних до девіантної поведінки, яку адекватно відбиває єдність трьох компонентів - характер установки підлітка на взаємодію, типовий спосіб поведінки і саморегуляція емоційної сфери. Їм відповідають потребнісно-мотиваційний, емоційно-вольовий та комунікативно-поведінковий критерії конфліктності.

Важливим компонентом конфліктності підлітка є емоційно-вольовий компонент. Показниками емоційно-вольового компоненту конфліктності виступають комунікативний контроль, імпульсивність, байдужість до оцінок навколишніх, емоційна стабільність.

Проаналізуємо окремі показники емоційно-вольового компоненту конфліктності підлітків, схильних до девіантної поведінки.

Характерним для підлітків є порушення емоційних відносин з оточуючими людьми. Підлітки попадають під сильний вплив підліткової групи, яка часто формує асоціальну шкалу життєвих цінностей. Сам спосіб життя, середовище, стиль і коло спілкування сприяють розвитку і закріпленню девіантної поведінки. Негативний мікроклімат у багатьох сім'ях обумовлює виникнення грубості,

прагнення робити все на зло, всупереч волі оточуючих, що створює об'єктивні передумови для появи агресивності, конфліктності і руйнуючих дій.

Так, якщо школяру властиві деякі відхилення у функціонуванні центральної нервової системи (імпульсивність, акцентуації характеру), то в нього знижена здатність до аналізу своєї поведінки, і, тим більше до оцінки своїх дій. У цих дітей при повному збереженні інтелекту існують відхилення в емоційних і вольових процесах, аномалії в становленні характеру. Такі відхилення обумовлюють великі труднощі, які дитина відчуває у спілкуванні, навчальній діяльності. Зазвичай поведінка цих дітей не пов'язана з психопатологічною симптоматикою. І тому більшість таких підлітків часто не привертають до себе увагу ні психіатрів, ні психологів, складаючи певний склад «важких» учнів.

Систематичне включення молодшого підлітка у ситуації дискомфорту, гострих суперечностей і криз призводить до того, що його емоційна сфера фрустрована, оскільки підліток реагує на ці ситуації негативними переживаннями, які в свою чергу можуть викликати як тривожність, так і підвищену конфліктність водночас. Конфліктність емоційно-вольової сфери молодшого підлітка посилюється такими її віковими особливостями, як низька стійкість, схильність до фрустрації та до накопичення (кумуляції) афектів (Т.С. Гурлева, В.В. Кириченко, А.В. Кіась, А.П. Краковський, Л.М. Семенюк та ін.). У підліткових девіаціях найбільш яскраво виступають наступні емоційні порушення: висока афективна зарядженість поведінкових реакцій; імпульсивний характер реагування на фрустраційну ситуацію; короткочасність та бурхливість реакцій з критичним виходом; низький рівень стимуляції; недиференційована спрямованість реагування; нестриманість, що нівелює дію внутрішніх бар'єрів для девіантних дій, гарячковість. Нестабільність та водночас сила емоційного життя молодшого підлітка сприяє особливо гострим конфліктним зіткненням і суперечкам з навколишніми, значно затрудняє їх спілкування і створює значні перешкоди у їх вихованні (О.П. Сергеєнкова) [5, с. 152-155]).

Конфліктністю відзначається оцінна сфера особистості молодшого підлітка. Для девіантних підлітків характерні такі якості ціннісно-нормативної сфери особистості, як тривожність, дефектність ціннісної системи (особливо щодо цілей і сенсу життя).

Л.І.Божович, Л.В. Макєєва, В.О. Татенко [6, с. 168] вважають, що більшість підлітків з відхиленою поведінкою переоцінюють свої позитивні особисті якості. Неадекватна завищена самооцінка пов'язана із соціальною дезадаптацією особистості, провокує конфліктні ситуації, а за певних умов сприяє появі девіантної поведінки. Підлітки оцінюють себе неадекватно не тому, що недостатньо розуміють сенс своїх якостей чи не вміють аналізувати вчинки людей. Конфліктність зумовлена домаганням учня на високу оцінку своїх особистих якостей навколишніми при відсутності об'єктивних підстав для цього. Свідомо підліток сприймає себе як значущу особистість, вірить у себе, у свої здібності, ставить себе вище за інших людей. Але, разом з тим, підсвідомо він невпевнений у собі, що виявляється у переживаннях, пригніченому стані, коливаннях активності. Ці підлітки не визнають своєї належності до категорії «поганих», внутрішньо прирівнюючи себе за своїми особистими якостями до «хороших» учнів. Вважаючи себе незаслужено низько оціненим, учень починає проявляти агресивність щодо тих, хто його негативно і, на його думку, несправедливо, оцінює. На критичні зауваження однокласників і дорослих ці учні відповідають або байдужістю, або певною поведінкою, показуючи незгоду з негативною оцінкою оточуючих його поведінки. Вони дійсно не бачать своїх негативних якостей і прагнуть виправдати свої вчинки. Підлітки із неадекватно завищеною самооцінкою характеризуються любов'ю або пристрастю до конфліктів, їм притаманні властивості конфліктного типу: надмірна критичність, категоричність, впертість, прямолінійність; небажання контролювати агресивність своїх емоцій та поведінки; відсутність співпереживання, розуміння інших людей, здібностей діалогічного спілкування.

Але й низька самооцінка може призвести до порушень поведінки (Л.І.Божович [6]). У цьому випадку виникає загроза потрапляння підлітка у випадкові неформальні об'єднання, де підліток з низькою самооцінкою знаходить підтримку, заохочення, схвалення, визнання. У такій групі підлітку

вдається підвищити свою самооцінку, задовольнити потребу в повазі, досягти стану задоволеності, комфорту приналежності до групи (Н.А.Гульянова [2]).

Враховуючи вищезначене, можна зауважити, що особистісні властивості імпульсивності, емоційної нестабільності підлітків, схильних до девіантної поведінки виступають чинниками конфліктності і детермінують конфліктну поведінку у міжособистісній взаємодії.

Дослідження таких показників, як комунікативний самоконтроль, імпульсивність, байдужість до оцінок навколишніх, емоційна стабільність дозволило визначити рівень емоційно-вольового компоненту конфліктності молодших підлітків, схильних до девіантної поведінки.

При цьому використані методики «Діагностика самоконтролю в спілкуванні» М. Снайдера, «Дослідження імпульсивності» В.А. Лосенкова, «Дослідження тривожності» Ч. Спілбергера, опитувальник Айзенка, шкала «Нейротизм». Рівень схильності до девіантної поведінки визначений на підставі методики «Схильність до девіантної поведінки» (О.Орел).

Враховуючи необхідність виявлення порушень у стані конфліктності молодших підлітків, схильних до девіантної поведінки, було проведено діагностико-емпіричного дослідження.

Розглянемо, як розподілились досліджувані «девіантної» вибірки за рівнем розвитку цих показників (табл. 1).

Таблиця 1

Розподіл кількісних значень показників емоційно-вольового компоненту конфліктності молодших підлітків, схильних до девіантної поведінки, за рівнями (у %)

Показники	Рівні		
	високий	середній	низький
Комунікативний самоконтроль	5,6	14,9	79,5
Імпульсивність	65,4	31,8	2,8
Байдужість до оцінок навколишніх	10,3	50,5	39,2
Емоційна стабільність	3,7	18,7	77,6
Разом для емоційно-вольового компоненту	65,4	29,0	5,6

Показник «комунікативний самоконтроль», досліджений за допомогою методики «Діагностика самоконтролю в спілкуванні» (М.Снайдер), на високому рівні проявився у 5,6 %, на середньому – у 14,9%, на низькому – у 79,5% молодших підлітків, схильних до девіантної поведінки.

Респонденти з низьким рівнем комунікативного самоконтролю характеризуються ригідністю поведінкового репертуару, вони не вважають потрібним змінюватися в залежності від ситуації та враховувати особливості партнерів по спілкуванню чи особливості ситуації. Вони схильні до спонтанного та щирого саморозкриття у спілкуванні, безпосередності, відвертості. Проте через свою прямолінійність та негнучкість їх вважають «незручними» в спілкуванні.

Досліджуваним із середнім комунікативним контролем властива щирість та спонтанність поведінки, нестриманість у емоційних проявах, схильність до афектів, образ, конфліктів, низька саморегуляція, не завжди рахуються у своїй поведінці з оточуючими людьми.

Водночас, у особистостей з високим рівнем комунікативного контролю можуть виникати певні проблеми у міжособистісному спілкуванні, вони не люблять непрогнозованих ситуацій. Але гнучко реагують на зміни ситуації, постійно слідкують за собою, вміють постійно тримати себе у формі, стежити за собою, керувати вираженням своїх емоцій. Легко входять в будь-яку роль. Слід також зазначити, що комунікативний контроль підлітків тісно пов'язаний із рівнем розвитку у них комунікативних умінь та навичок і тому полягає не лише у здатності контролювати власну поведінку

у ситуаціях міжособистісної взаємодії, а й у здатності створити невимушену дружню атмосферу у спілкуванні, зрозуміти проблему та бажання іншої людини.

Рівні імпульсивності молодших підлітків, схильних до девіантної поведінки, визначались за допомогою методики «Дослідження імпульсивності» (В.Лосєнков) і розподілились наступним чином: високий – 65,4%, середній – 31,8%, низький – 2,8%. Підлітки з низьким рівнем імпульсивності цілеспрямовані, мають чіткі ціннісні орієнтації, виявляють наполегливість у досягненні поставленої мети, намагаються довести розпочате до кінця, що говорить про необхідність включення до корекційної програми завдання зниження імпульсивності та збільшення цілеспрямованості.

Рівні байдужості до оцінок навколишніх у молодших підлітків, схильних до девіантної поведінки, визначались за допомогою методики «Дослідження тривожності» (Ч.Спілбергер) і розподілились наступним чином: високий – 10,3%, середній – 50,5%, низький – 39,2%. У ході дослідження ми виходили з припущення про те, що у структурі конфліктності молодших підлітків, схильних до девіантної поведінки, важливим фактором виступає така інтегративна якість, як рівень особистісної тривожності індивіда. Підліткам з високим рівнем особистісної тривожності не властива схильність до участі у різноманітних конфліктних ситуаціях через підвищену готовність до сенсорної уваги та моторного напруження у ситуаціях можливої загрози. На основі чого передбачалось, що найбільш схильними до конфліктів виявляються індивіди, які мають середній та низький рівні особистісної тривожності.

За показником «емоційна стабільність», визначеним за допомогою методики Айзенка (шкала «Нейротизм»), 3,7 % молодших підлітків, схильних до девіантної поведінки, мають високий, 18,7 % – середній та 77,6% – низький рівні.

Порівнюючи ці кількісні значення, можна помітити, що найбільше проблем молодших підлітків, схильних до девіантної поведінки, в емоційно-вольовому компоненті конфліктності пов'язано з низьким комунікативним самоконтролем (досліджуваних з низьким рівнем – 79,5%), з низькою емоційною стабільністю (77,6%). Дещо менше молодших підлітків, схильних до девіантної поведінки, страждає від високої імпульсивності (65,4%) та від низької тривожності (39,2%).

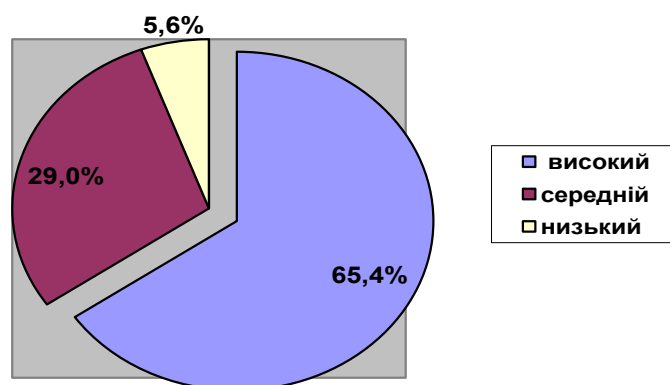

Рис. 1. Розподіл молодших підлітків, схильних до девіантної поведінки, за рівнями емоційно-вольового компоненту конфліктності

Здійснення розподілу учнів, схильних до девіантної поведінки, за рівнями кількісних значень окремих показників емоційно-вольового компоненту конфліктності дозволило визначити загальний рівень цього компоненту (див. Рис. 1). Було враховано, що показник імпульсивності мав пряму відповідність до рівня конфліктності, а показники комунікативного контролю, тривожності і емоційної стабільності – зворотню відповідність.

Після обчислення середнього арифметичного кількісних значень показників на кожному з

рівнів та заокруглення зафіксовано, що 65,4 % досліджуваних знаходиться на високому рівні емоційно-вольового компонента конфліктності; 29,0 % – на середньому; 5,6 % – на низькому.

Зафіксовані відмінності у рівнях конфліктності за емоційно-вольовим компонентом серед трьох підгруп досліджуваних, а саме з високим, середнім та низьким рівнями схильності до девіантної поведінки обчислені за допомогою χ^2 -критерію і є статистично значущими на рівні 0,01.

Висновки. Проведений аналіз особливостей конфліктності за емоційно-вольовим компонентом конфліктності у молодших підлітків, схильних до девіантної поведінки, дозволив зробити наступні висновки:

- існують статистично підтверджені відмінності у рівнях конфліктності за емоційно-вольовим компонентом серед трьох підгруп досліджуваних, а саме з високим, середнім та низьким рівнями схильності до девіантної поведінки;
- конфліктність підлітків за емоційно-вольовим компонентом зростає зі зростанням їх схильності до девіантної поведінки;
- корекція конфліктності підлітків за емоційно-вольовим компонентом передбачає зниження рівня імпульсивності, покращення самоконтролю у спілкуванні, зростання емоційної стабільності, нормалізація тривожності у бік більш небайдужого й сенситивного ставлення до навколишніх подій.

Література

1. *Божович Л.И.* Личность и ее формирование в детском возрасте [Текст] / Л. И. Божович. – СПб.: Питер, 2008. – 398 с.
2. *Гулянова Н.А.* О связи самопринятия и осознания Я-образа в ситуации неуспеха [Текст] / Н.А. Гулянова // Вестник Московского университета. Серия 14. Психология. – 2001. – № 3. – С. 68-75.
3. *Максимова Н.Ю.* Основы психологии девіантної поведінки. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 439 с.
4. *Маятеш-Заяц Л.П.* Соціально-психологічні чинники виникнення міжособистісних конфліктів у ранньому юнацькому віці: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня кандидата психологічних наук: спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Л.П. Маятеш-Заяц. – К., 2005. – 21 с.
5. *Сергеєнкова О.П.* Педагогічна психологія: навчальний посібник / О.П. Сергеєнкова. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 168 с.
6. *Татенко В.О.* Суб'єктна парадигма у психології освіти / В.О. Татенко // Педагогіка і психологія. – 2004. – №2. – С. 11-23.

Відомості про автора:

Чайковська Оксана Миколаївна – кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри психології освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені І.Огієнка.

Статтю подано до друку 10.04.2015.

УДК 159.954.9.019

© Л. И. Шрагина, 2015 р.

Л. И. Шрагина (г. Одесса)

ГЕНЕЗИС ВООБРАЖЕНИЯ КАК ИСКУССТВЕННОЙ СИСТЕМЫ

Аналіз концепції історичного розвитку уяви В.А. Скоробогатова та концепції Л.І. Шрагіна розвитку поетичної уяви, дослідженого на матеріалі історичної поетики, показав, що психічний процес по створенню образів як штучних систем, який ми визначаємо поняттям «уява»,